

bere iz bukvic, domá pa si speva za kratek čas lepe pesnice, katerih se v šoli priučí, in za kateri poduk je gosp. Drobnič, učenec slavnega Riharja, poseben mojster. — Ne morem se ločiti od tod, da bi želje ne izrekel: Naj bi imel ta gospod mnogo posnemavcov po Slovenskem! —

Nad Trato se dolina zopet bolj stisne. V dobri četrtni uri se dospè do Hotavlj, ktera vas je v dolinici na desno, in jo omenim zato, ker je zdaj na tem, da bi ali tukaj doli skoz Kopačnico, ali pol ure naprej gori ob cesti pri Trebii, skoz Savodno, se napravila nova cesta, ki ima skleniti poljansko s cerkljansko dolino in naprej z Gorico — tedaj krajnsko in primorsko kronovino. — Kje bi bilo bolj priročno za novo cesto: ali skozi Kopačnico na Hotavlje, ali skoz Savodno na Trebijo, si ne upam razsojevati, ker okolica in razmere so mi premalo znane; to pa moram reči, da prekosijo nas Krajnce ukrajni sosedje, zakaj v tem, ko se pri nas še vedno zastran tega komisionira, so nam podali oni roko že lansko leto, ter pretergali cesto skoz Cerkno in Novake do verha — tedaj do meje Primorske kronovine. — Nadjati se tedaj je, da bo tudi od naše strani sedanji okrajni poglavar v Loki, gospod Pajk, mož krepke volje in roke, kmalo dognal to reč k zaželjenemu koncu in združil poljansko s cerkljansko, in berž ko ne tudi selško s tominsko dolino.

(Dalje sledí.)

Drobtinica iz slovenske slovnice.

V listu 82. „Novíc“ leta 1853 sem priporočal iz bukev veljavniših pisavcov družih slovanskih narečij posneto pravilo, naj bi se tudi v slovenski pisavi imena (nom. subst.) in pa zadevne oziravne ali nanašavne priimena (pron. rel.) pokladale eno zraven drugega tako, da ne bode med njima nikake druge besede, razun kacega imenu pritaknjene rodovnika ali pa pridevka. Ta raba, v družih slov. narečjih večidel poterjena, in tudi v francozkem in laškem jeziku veljavna, lepša govorico in jo dela razumejšo. Torej jo še enkrat spoštovanim slovenskim pisavcom živo priporočam.

Danas pristavljam temu drugo, v čistejših slovanskih narečjih (namreč v ruskem, serbskem in tudi poljskem, manj v českem in najmanj v slovenskem, nemščino posnemajočem) enako veljavno, z unim tesno zvezano pravilo, namreč: *pokladaj v slovenskem stavku vladajoči glagol od kraja ali v sredo, in ne sklepaš s njim stavkov po nemški šegi.*

Tudi ta raba je čistosti in nerazumljivosti jezika koristna. Da je pa to pravilo s poprejšnim sklenjeno, vidimo iz sledečega ad libitum vzetega primera ali izgleda: „Ich habe gestern alle Gassen durchschritten, die in unserer Stadt nur zu finden sind, und doch gelang es mir nicht, nur einen Menschen zu treffen, der mir bekannt wäre.“ Navadno se to prestavlja na priliko takole: „Včeraj sem vse ulice prehodil, kar jih naše mesto le ima, in vendar nisem mogel ne enega človeka zagledati, kterege bi bil poznal.“ — Čistejše in obema praviloma priležno bi se pa reklo takole: „Včeraj sem prehodil vse ulice, kar koli jih je v našem mestu, in vendar nisem naletel ne na enega človeka, kateri bi mi bil znan.“

Prevdarimo vse dobro, in poprimimo se boljšega!

Cigale.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Komenda pri Kamniku. Po dolgem trudu in upehu se znova konec šolskega leta vrača in navadne preskušnje se pričenjajo. Ravno pondeljek pred vel. Šmarnom (13. augusta) se je v Komendu ta slovesnost tretjič obhajala. Naj mi bo dovoljeno, jo samo toliko opisati, kolikor se od navadnih odlikuje.

Stopimo v snažno belo sobo, ktero zaljšate lepe po-

dobi Marije pomočnice in s. Alojzja s krasnimi vencí pisanih cvetic ovite. To dije duha pobožnosti in nekakega serčnega veselja, ki odganja navadno hromno šolsko puščobo.

Po končanem izpraševanju v navadnih naukih ljudskih šol, pri katerih se nekako zaupno in priljudno ravnanje učitelja in učencov razodeva, se donesó s koreninami izpuljene drevesca in druge listnate veje. Zdaj otročiči vsi oživé, ker se mislijo iz šole na podnében vertič postavljene, ter korenike in veje po naučenih pravilih z besedo in nožem obrezujejo, cepijo in slednjič smehljaje svoje dela poslušavcem skazujeje.

Po doveršenih preskušnjah se zablišcé drage, zbrane premije v več kopicah. Brez določenega števila se dajo vsim vrednim (ako tudi 20) potrebne koristne knjige, kakoršnih obdarovanec še nima in se še tudi po farine nahajajo. Ubogi dobivajo tudi oblačilica. Letos je obdarovance še ta sreča doletela, da so jim med izpraševanjem križki grajšak gosp. baron Oton Apfaltern premije z novokovanimi dvajseticami nataknili, za ktere serčno hvalo rečemo blagodušnemu gospodu v imenu nadépolne mladine!

Zdaj nastopi deček s šopom cvetic, in pričujoče lepo ogovorja in med drugim pravi: „Ljubi bratci in sestrice moje! le pogledjte moj pušljc: iz kako lepih cvetic je narejen; narejen je iz cvetic, ktere ste večidel vi sami izredili in včeraj skup znesli. Drobne, majčkine semena smo spomladi vsejali, iz katerih so zelene sadičice prirastle; te smo oplevali in jim prilivali — zdaj pa tako lepe, cveteče, dušeče rože imamo, ki vsakemu tolikanj dopadejo. Kakor smo mi s cveticami delali, tako so naši ljubi učeniki delali z nami; oplevali so nas, to je trebilo, očiščevali so nas nepokorsine, lažnjivosti in družih napak; prilivali so nam, to je, dajali so nam lepih naukov in opominov, in nas za vse dobro vnemali. — Kako pa je, bratci in sestrice! ali so nas naši skerbni učeniki tako veseli, kakor smo mi prelepih rožic? Ali smo poslušali radi njih nauke, ali smo jih spolnovali?“ itd. Poslednjič je mladi govornik svojim tovaršem in tovaršicem še prav lepo razložil pomen mnogoverstnih cvetličnih barv.

Zdaj veliki šop cvetic v mnogo šopkov razdelí in gosp. poslušavcem in potem svoji materi in materam naj pridniših solarjev daruje.

V taki kratkočasni šoli bi se celo odrašeni radi pomudili. Pa ravno ta gibčnost in ljubezen učiteljev in učencov obilen sad donaša. Tukaj se učí djavno, ne po tistih starikastih „reglicah“. Nekteri starokopiteži bi otroka kmalo prej „reglic“ z leskovko ubili, kakor pa čerke čivkati naučili, in zato otrok nič ne zná, in zato otrok sam šolo čertí in zato ga starši raje za vsako rabo imajo, kakor bi ga še v šolo puščali, ker jim konec leta še ne more nič pokazati, kaj se je naučil. In kdo bi mogel v taki hromni puščobi prestati? V Komendu je bilo do konca leta v vsakdanji šoli 160 in v nedeljski 206 učencov, in k očitni preskušnji je staršev in drugih nepomnjenih toliko prišlo, da skor ni bilo mogoče v šolo priti in iz nje iti; celó pri oknih so lukali. To je živa priča, da ljudstvo spozna potrebo in korist šol. Bog poplačaj vse nje podpornike in zlasti za mladino živo vnetega učitelja gosp. J. Brenca-ta in pa slavno c. k. kmetijsko družbo, ki ji je 200 divjakov in 10 lepih bukev za premije podarila. Komenčan.

Iz Vodice na Gorenskem. J. J. Preteklo leto ste drage „Novíce“ naznanile, da je javna šola v Vodicaš se začela. Mnogi vzroki so nam učitelja vzeli, in prečastiti gospod kaplan Jožef Marešič — slava in zahvala jim! so zopet celo leto učitelja namestovali. Da so otroci na vsako vprašanje iz keršanskega nauka, računstva, sadjo-reje itd. 8. dan augusta pri očitni preskušnji verlo odgovarjali, ni Vam treba praviti. Povedati Vam pa moram, da se je pridni učenec Tine Čik s svojim ogovorom prav lepo obnesel in da s posebnim veseljem so poslušali pričujoči živo besedo, s ktero je svoje součence in součenke k

Deutrudljivi pridnosti spodbadal, rekoč: „Visokočastiti in blagorodni gospodje! v svojem in v imenu vsih svojih součencov terdno obljubim, da se vedno zvesto bomo vdeleževali dobrot, ki jih šola deli! Že zdaj smo radi v šolo hodili; zato je sedanja šolska izba premajhna in se borazširiti mogla; še rajši bomo pa zanaprej v šolo hodili, ker vémo, koliko lepega smo tu slišali, koliko koristnega se tu naučili! Moji bratje in moje sestre! Pač žal bo kdaj našim verstnikom, kateri nočejo v šolo hoditi in se raji okoli klatijo in postopajo, kadar se mi pridno učimo. Žal bo kdaj staršem, kateri so le iz zanikernosti svoje otroke domá deržali, ko vidili bodo svoje otroke neumne, neotesane, druge pa za nebesa in kmetijo izurjene, omikane“.

Po tem govoru so zapeli učenci in učenke pesmice, ki so jo gosp. Marešič zložili. Dam Vam tudi od pesmice te le sledeče verstice za poskušnjo, ker vé, da ne morete celega lista napolniti le z našimi zadevami.

Kot v vertu se divje drevesa
In rožce premnoge žlahné,
Se v šoli za svet in nebesa
Umetnost in čednost sadé.
Le v šolo hodimo,
Se pridno učimo.
Častimo Boga!

Kdor hoče se pridno učiti,
Že pride izurjen iz šol,
Vé dobrega dost pridobiti,
Je moder tud delavc na polj;
Le v šolo hodimo
i. t. d.

Iz Ljubljane 16. aug. V Ljubljani je še zmiraj malo kolere; v vsem skupaj jih je od začetka do danes le 42 umerlo; danes je le eden umerl; veliko veliko jih je pa, ki imajo drisko, in jim kruli in ropoče po trebuhu. Z veseljem se prepričujemo, da noben pameten ne zane-marja driske, ampak da se vsak teh berž vleže v posteljo, se greje, in nič družega ne vživa kakor pomalem vroče kamilične vode, dokler se ne spotí prav dobro in znebí bolezní; moramo pa vendar tudi povedati, da se ne manjka nespametnih in prederznih ljudi, ki ne porajtajo driske, če jih tudi 10 in 20krat na dan nadležje, čeravno bi imelo vsem znano biti, da driska je že kolere začetek, kateri se pa večidel lahko zatreti dá, ako se v nemar ne pušča. Po kmetih pa se še zmiraj razširjuje, in zdravilski odbor je v „Laib. Zeit.“ oznanil, da do 16. t. m. jih je zbolelo v vsem 5732, umerlo 1517, ozdravilo se jih je 2170, bolnih ostalo 2045. Ker so bolniki po mnogih vaséh raztreseni in se zatega voljo več zdravnikov potrebuje, domačih pa manjka, je sl. ministerstvo na prošnjo vis. deželnega poglavarstva te dni poslalo 4 zdravnike iz Dunaja, in jih bo menda še več, ako bo potreba in jih bo moč dobiti. Na prošnjo, ki jo je razglasil zdravilski odbor, so se že začeli stekati milodari za bolne in revne zdrave v tacih krajih, kjer kolera razsaja, ki pa se ne delijo v dnarji, ampak v živežu (jubi, mesu, kruhu, soli in po potrebi tudi v vinu).

Novičar iz raznih krajev.

Višja sodnija je unidan v neki pravdi razsodila takole: Če se je kdo zavezal v kaki pogodbi, da hoče plačevati davke, ki spadajo na kako zemljišče, se mu vendar ne more naložiti, da bi tudi odrajteval tisto tretjinko (dritelj), ki se plačuje kot priklada na zemljišni in hišni davek, ker ta priklada ne veljá za zemljišni davek, ampak za davek od dohodkov. — Čudno! da na Dunaji je 2. polovico tega mesca reženi kruh ložji; v prvi polovici tega mesca je vagal hleb za 2 groša 1 funt in 17 lotov, sedaj pa vaga 1 funt in 15 lotov. — Pogostoma se na železnici blizo Dunaja primerjajo nesreče; zadnjo saboto ponoči je priletel spet vozovlak z ljudmi na vozovlak z blagom, ki je po nemarnosti na železnici se ustavil, s tako silo, da se je zdrobilo 11 voz in je zraven višjega kondukterja še 4 vojakov mahoma

mertvih obležalo, 30 družih pa manj ali bolj poškodovanih bilo. Preiskava se je pri ti priči začela, ker pravica terja, da se ojstro kaznuje, kdor je nesreče kriv. — Dunajska kmetijska družba je v poslednjem zboru enoglasno poterdila, da se ne more skrivati, da kmetijstvo v našem cesarstvo očitno zastaja za kmetijstvom ptujih dežel, in da je živa potreba, ga na bolje spraviti. Sklenjeno je tedaj bilo, naj odbori posamnih razdelkov, ki se pečajo s poljedelstvom, senožetstvom, gojzdnarstvom itd., do prihodnjega velikega zbora pozvejo vzroke slabejega kmetovanja in pomočke, kako jih odpraviti, da bo potem družba visoki vladi nasvetovati mogla, kaj naj se stori, da se spravi kmetijstvo našega cesarstva na bolji stan. — Iz vojske v Krimu še nič novega; iz morske vojske na izhodnjem morji pa se je zvedilo, da vojne angležke in francozke barke so začele 9. dan t. m. strašno bombe metati in so jih neprenehoma metale dva dni in dve noči na rusovsko terdnjavo Sweaborg tako, da je večidel terdnjave pogorelo in Rusov grozno veliko pokončanih. Sweaborg (kakor Kronstadt) je terdnjava v finskiem zatoku, na 7 otokih leta 1749 s stroški 3 milijonov tolarjev sozidana, krije važno luko (ladjostajo) Helsingfors in je poglavna orožnica finskih velike knežije. Več od te hude morske bitve se bo še le zvedilo. — Iz Varšave se 11. t. m. piše, da v drugi polovici tega mesca je bil rusovski car namenjen s svojima bratoma Nikolajem in Mihelom čez Odeso v Sevastopolj priti, in, kakor je obljubil, junaskim braniteljem tega bojišča osebno opraviti zahvalo rajnega očeta svojega, cara Nikolaja. — V torek je bil sklenjen državni zbor v Londonu; zdaj imajo ministri za več časa vso odgovornost zavolj vojske v svojih rokah. — Kraljica angležka pride danes v Pariz, kjer bo 10 dni ostala. — Gerško ljudstvo s kraljem svojim vred je sedaj tako zaterto od ministrov, ki delajo le, kar jim Angleži in Francozi vevavajo, da se ne vé kakošen bo konec teh homatij. Kralj je le senca vladarja, vladarstvo je v oblasti ministrov, ki obračajo plajšč po vetru iz Londona in Pariza. Sploh se vidi, da Francozi in Angleži stegujejo svoje roke čedalje bolj čez vse, kar je turškega in Turčii bližnjega, — pa še dalje. Laške dežele stojé v Parizu še zmiraj na čelu neke skrivnostne politike. — Vladni časnik v Madridu je začel oznanovati cerkvene lastnine, ki imajo še ta mesec po očitni dražbi prodane biti. Povsod se duhovšina zoperstavlja ti sili tako, da državnega komisarja spremljata župan in sodnik, sicer bi se ne mogel polastiti v cerkvenih arhivih shranjenih pisem. — Prepoved v Ameriki, da nihče ne smé prodajati žganja, ne bo nič opravila, ker na enkrat, kakor petelin na strehi, se je zasukala ta prepoved le zoper prodajo domá (v Ameriki) napravljenega žganja, in že se na vsih žganjarjah berejo napisí, „tù se prodaja samo iz ptujih dežel pripeljana žganjica!“

Na Kropenčane, ki zunaj Kropo živé!

Tudi Kropo — Vaš rojstni kraj — je nemila kolera obiskala. Prosim Vas: usmilite se svojih revnih bolnih bratov; pošljite jim pomoči, ker revšina je velika, zato pa tudi pomoči obilno potrebuje. Bog vsegamogočni naj Vam stoterno poverne, kar bote milostni dali. Prosimo pa tudi lepo druge dobrotnike, ker vsak dar nam bo velika pomoč. Ravno slišim mertvaški zvon oznanovati ločenje nekega delavca iz tega sveta, ki je še danes zjutraj ob treh prisvojem navadnem delu v cajnarci bil.

V Kropi 14. augusta ob 12. uri opoldne.

J. Ev. Zupan.